

Infrastrukturdepartementet

103 33 Stockholm

LOs yttrande om Remiss angående Trafikverkets Förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen

LO har tagit del av Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2022-2033 och vill framföra följande synpunkter med anledning av underlaget:

Sammanfattning av LOs synpunkter

- LO är positiv till de ökade ekonomiska ramarna för utveckling och vidmakthållande av den svenska transportinfrastrukturen. En bra infrastruktur är ett av de viktigaste näringspolitiska instrumenten för att gynna tillväxt och sysselsättning i vårt land.
- LO är positiva till att investeringar görs i förbättrade pendlingsmöjligheter som gör det möjligt att jobba och leva i hela landet.
- LO anser att mer resurser behöver tillföras för att förstärka underhållet och utvecklingen av transportinfrastrukturen. Trafikverket konstaterar att satsningarna inte är tillräckliga för att upprätthålla den nuvarande skicket på väg och järnväg i Sverige. LO anser därför att regeringen bör öka anslagen kraftigt för nästa planperiod.
- LO avstyrker förslaget att de nya stambanorna ska finansieras inom plan. LO anser att de nya stambanorna för höghastighetståg ska finansieras utanför plan, i enlighet med Trafikverkets inriktningsunderlag.
- LO anser att det är oacceptabelt att nödvändiga åtgärder för att klara Nollvisionens etappmål 2030 inte ryms i planen. Trafiksäkerhet och arbetet för att förhindra att människor omkommer och skadas i trafiken borde ges högre prioritet för att säkerställa att etappmålet uppnås. Detta är även en viktig arbetsmiljöfråga, eftersom vägen är en arbetsplats för många av LOs medlemmar, till exempel lastbilschaufförer och vägarbetare.

- LO anser att Trafikverkets bristande kostnadskontroll är mycket oroväckande. Att planerade investeringar får skjutas på framtiden på grund av bristande kostnadskontroll är oacceptabelt. LO anser att det är rimligt att pröva om en bättre kostnadskontroll kan uppnås genom att delar av verksamheten sköts i egen regi.
- LO anser att Trafikverket som upphandlande myndighet måste värna ordning och reda på arbetsmarknaden. LO uppmanar Trafikverket att inkludera skrivelser i den nationella planen om att säkerställa ordning och reda på svensk arbetsmarknad, värna goda arbetsvillkor med kollektivavtalade löner och arbetsvillkor samt förhindra arbetslivskriminalitet. Förslagsvis kan Trafikverket ta fram en strategi i samråd med parterna.
- LO anser att Trafikverket bör göra mer för att minska transporternas klimatutsläpp. Enligt Trafikverket är effekterna från planförslaget nära noll, vilket inte går ihop med de transportpolitiska målens skrivningar om en långsiktigt hållbar transportförsörjning eller Sveriges klimatpolitiska mål om nettonollutsläpp till 2045. Transportsystemet är en viktig del i att minska utsläppen i Sverige.

LOs synpunkter

LO är positiv till de ökade ekonomiska anslagen för utveckling och vidmakthållande av den svenska transportinfrastrukturen. LO är även positiv till att investeringar görs i förbättrade pendlingsmöjligheter som gör det möjligt att jobba och leva i hela landet. En bra infrastruktur är ett av de viktigaste näringspolitiska instrumenten för att gynna tillväxt och sysselsättning i vårt land. Tyvärr kan vi konstatera att Trafikverkets nationella plan för transportinfrastrukturen inte är tillräcklig för att möta samhällets behov. Tillståndet på svensk väg och järnväg är kraftigt eftersatt och Sverige har en underhållsskuld som växer. Med nuvarande anslagsnivåer så kommer förslitningstakten vara högre än åtgärdstakten. Trafikverket konstaterar att nuvarande anslagsnivåer inte är tillräckliga för att upprätthålla det nuvarande skicket på väg och järnväg i Sverige, och att det också leder till långsiktigt ökande underhållskostnader. Detta är oacceptabelt. LO kräver därför att regeringen bör öka anslagen kraftigt för nästa planperiod.

I LOs remissvar på ”Inriktningsunderlag inför transportinfrastrukturplanering för perioden 2022-2033 och 2022-2037” instämde LO i Trafikverkets bedömning att de nya stambanorna, om de ska byggas, bör finansieras utanför plan. Trots detta kan vi konstatera att nya stambanor för 104 miljarder kronor ändå ingår i planförslaget. Anledningen till att LO anser att finansiering bör ske utanför plan var för att ge bästa organisatoriska förutsättningar för projektet, sänka totalkostnaderna och tidigarelägga nyttorna av investeringarna. LO anser att detta i sådana fall bör

ske genom att regeringen i sin uppföljning av målet för det strukturella finansiella sparandet justerar utfallet med kostnaderna för höghastighetsbanorna. Detta kan jämföras med hur man tillfälligt justerade det finansiella sparandet för de extraordinära kostnaderna vid migrationskrisen 2015-2017. Nya stambanor skulle vara den största infrastrukturinvesteringen på flera generationer. Denna unika kostnadsmassa motiverar en särskild hantering av projektet.

Nollvisionen utgör grunden för trafiksäkerhetsarbetet i Sverige. Det är glädjande att nollvisionens etappmål för 2020 uppnåddes. Det nya etappmålet för 2030 innebär att antalet omkomna i vägtrafiken ska halveras till 2030 och allvarligt skadade ska minska med minst 25 procent. Trafikverket skriver att behovet att genomföra trafiksäkerhetsåtgärder är fortsatt stort, och nödvändiga åtgärder för att klara etappmålet för 2030 inte ryms i planen. LO anser att det är oacceptabelt att nödvändiga åtgärder för att klara Nollvisionens etappmål 2030 inte ryms i planen. Trafiksäkerhet och arbetet för att förhindra att människor omkommer och skadas i trafiken borde ges högre prioritet för att säkerställa att etappmålet uppnås. Detta är även en viktig arbetsmiljöfråga, eftersom vägen är en arbetsplats för många av LOs medlemmar, till exempel lastbilschaufförer och vägarbetare.

Regeringens direktiv anger att den gällande planen ska fullföljas enligt devisen lagt kort ligger. Det innebär att det finns begränsat med utrymme för nya investeringar. Dessutom har kostnaderna för investeringarna i den gällande planen ökat sedan planens fastställelse. För att planförslaget ska rymmas inom anvisad ram skjuter Trafikverket vissa investeringar på framtiden samt genomför besparingar. LO anser att Trafikverkets bristande kostnadskontroll är mycket oroväckande. Att planerade investeringar får skjutas på framtiden på grund av bristande kostnadskontroll är oacceptabelt. Trafikverket skriver att det finns ett fortsatt behov av att utveckla och se över kostnadsstyrningen, produktiviteten och effektiviteten i verksamheten. Trots att Trafikverket arbetar med stärkt kostnadsstyrning är det uppenbart att det inte är tillräckligt. LO anser att det är rimligt att pröva om en bättre kostnadskontroll kan uppnås genom att delar av verksamheten sköts i egen regi.

Trafikverket bör i den nationella planen inkludera skrivelser om att säkerställa ordning och reda på svensk arbetsmarknad, värna kollektivavtalsenliga löner och arbetsvillkor samt förhindra arbetslivskriminalitet. Förslagsvis kan Trafikverket ta fram en strategi i samråd med parterna. Trafikverket som upphandlande myndighet måste värna ordning och reda i bygg- och anläggningsbranschen och ställa krav i upphandling på särskilda arbetsrättsliga villkor samt att arbetet ska utföras i enlighet med gällande svenska regler, när det kommer till exempelvis krav på arbetstillstånd samt skattskyldighet. Kraven ska löpande följas upp och sanktioneras med kraftfulla sanktioner. Detta är viktigt inte bara för att

skydda arbetstagares villkor och svenska skatteintäkter utan också för att för att ge svenska företag och arbetare en schysst möjlighet att konkurrera på lika villkor och på så sätt säkerställa att en större del av det välstånd som skapas i arbetet med att bygga nya vägar och järnvägar kommer den svenska ekonomin till del.

LO vill därtill uppmärksamma departementet på planens bristande analys av de stora problem med fusk, social dumpning och illojal konkurrens som vi ser i transportsektorn. Som sektorsmyndighet bör Trafikverket tydligare uppmärksamma dessa problem och föreslå åtgärder mot desamma.

För att säkerställa en god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor är en förutsättning att man vet vilka som utför arbetet på arbetsplatserna. Genom ID06-kortet har byggbranschen utvecklat ett effektivt sätt att kontrollera att rätt arbetstagare befinner sig på platsen och hindra obehöriga att komma in på byggarbetsplatsen. Vi ser tyvärr exempel på när detta system missbrukas. Därför är det viktigt med kontroller för att hindra missbruk av ID06-kort. Detta understryks även i Byggmärknadskommissionens slutrapport 2022.

Minskade utsläpp från transportsektorn är en av de stora utmaningarna för att nå de klimatpolitiska målen om nettonollutsläpp 2045. Ett av Transportpolitikens övergripande mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Trafikverket menar att planförslaget bidrar till och passar in med klimatmålen samt att förslaget bidrar till en liten minskning av transporterens koldioxidutsläpp. Enligt Trafikverket bekräftar det den vanliga slutsatsen att infrastrukturinvesteringar har mycket små effekter på utsläppen av växthusgaser. LO anser att denna lilla minskning av transporterens utsläpp inte är tillräckligt. Trafikverket bör göra mer för att minska transporterens påverkan på klimatet.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Susanna Gideonsson

Jonathan Herlitz
Handläggare